

Wypowiedź argumentacyjna – karta pracy ze wskazówkami dla ucznia

Temat wypowiedzi argumentacyjnej:

Wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny, gospodarczy i kulturowy.

Sporządź plan wypowiedzi argumentacyjnej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Krok 1.

Zdefiniuj pojęcie *cywilizacja* i wymień pierwsze cywilizacje, które powstały na Bliskim Wschodzie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

We wstępie należy zdefiniować pojęcie użyte w temacie, czyli objaśnić jego znaczenie. Gdy definiujesz pojęcie *cywilizacja*:

- wyjaśnij, czym jest cywilizacja (jakie aspekty decydują o tym, że społeczeństwo jest w stanie stworzyć cywilizację),
- podaj nazwy pierwszych cywilizacji na Bliskim Wschodzie.

Krok 2.

Określ ramy czasowe i terytorialne istnienia pierwszych cywilizacji na Bliskim Wschodzie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Definiowaniu powinno towarzyszyć określenie czasu i miejsca powstania oraz istnienia pierwszych cywilizacji. Określ:

- jakie terytoria są nazywane Bliskim Wschodem (możesz posługiwać się pojęciami geograficznymi: nazwami stron świata, regionów, rzek, mórz, gór itp.),
- kiedy zaczęły tam powstawać pierwsze cywilizacje i w jakim okresie istniały.

ROZWINIĘCIE

Krok 5.

Wypisz argumenty wraz z uwiarygadniającymi je przykładami na potwierdzenie lub obalenie tezy, że wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Prezentacja argumentów i popierających je przykładów to najważniejsza część twojej pracy. Za ich pomocą przedstawiš swoje stanowisko na temat powstania i funkcjonowania wszystkich pierwszych cywilizacji na Bliskim Wschodzie. Argumenty powinny być rozpatrywane w czterech aspektach wskazanych w temacie wypracowania: politycznym, społecznym, gospodarczym oraz kulturowym. Argumenty mają bronić postawionej tezy lub ją obalać. Muszą być poparte prawidłowo dobranymi przykładami – one potwierdzą zasadność twojego stanowiska. Praca, w której nie przedstawiš argumentów popartych przykładami, nie będzie realizacją tematu i nie zostanie pozytywnie oceniona. Pamiętaj o poprawności merytorycznej i unikaj podawania informacji niepotrzebnych. Przy stanowisku niejednoznacznym przytocz zarówno argumenty za, jak i przeciw. Dopiero w podsumowaniu określisz, które argumenty cię bardziej przekonują – i wówczas poprzecz tezę lub ją obalisz.

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Krok 6.

Podsumuj wypowiedź, przypominając swoje stanowisko i najważniejsze argumenty na jego potwierdzenie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

W podsumowaniu należy ponownie odwołać się do tezy i powtórzyć zajęte stanowisko, przytaczając najważniejsze argumenty.
Jeśli twoje zdanie było na początku niejednoznaczne, musisz je ostatecznie sformułować w tej części pracy.

WYPRACOWANIE

Krok 7.

Korzystając z odpowiedzi opracowanych w karcie pracy, napisz wypowiedź argumentacyjną na temat: *Wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób*. Zajmij stanowisko wobec powyższej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny, gospodarczy i kulturowy.
Twoja wypowiedź powinna liczyć minimum 300 słów.

Co powinna zawierać praca ucznia? – szczegółowe wskazówki dla nauczyciela

Zadanie	Szczegółowe treści wypowiedzi argumentacyjnej
Krok 1.	<p>Uczeń wskazuje, jak rozumie temat, czyli omawia zagadnienie pierwszych cywilizacji na Bliskim Wschodzie, z uwzględnieniem definicji pojęcia oraz wskazaniem, które cywilizacje są określane pierwszymi w tym rejonie. Uczeń może we wstępie napisać np. tak: <i>Cywilizacją</i> nazywamy poziom rozwoju osiągniętego przez dane społeczeństwo, które opanowało siły przyrody, produkowało nadwyżki żywności, wykształciło zróżnicowane struktury społeczne oraz sposób sprawowania władzy. Część naukowców za wyznacznik cywilizacji uznaje też stworzenie systemu wierzeń (religii / filozofii), unikatowej architektury czy powstanie scentralizowanej władzy.</p> <p>Uczeń wskazuje pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu: cywilizacja Sumerów, królestwo Akadu / imperium akadyjskie, Babilon / królestwo Babilonu / imperium starobabilońskie, królestwo Asyrii / imperium asyryjskie, Egipt Dolny i Egipt Górny / Egipt.</p>
Krok 2.	<p>Uczeń określa przybliżony czas powstania i funkcjonowania pierwszych cywilizacji oraz zasięg geograficzny Bliskiego Wschodu.</p> <p>Pisze, że pierwsze cywilizacje na Bliskim Wschodzie zaczęły powstawać w IV tysiącleciu p.n.e., czyli u schyłku rewolucji neolitycznej; kształtowały się nad brzegami wielkich rzek. Bliski Wschód to region pogranicza Europy, Azji i Afryki (dokładniej południowo-zachodnia Azja i północno-wschodnia Afryka). Obszar ten jest również nazywany Żywnym Półksiężycem ze względu na dobre warunki do rozwoju rolnictwa oraz hodowli, związane z występowaniem żyznych gleb w dolinach rzek Eufrat, Tygrys oraz Nil, jak również sprzyjających warunków klimatycznych.</p>
Krok 3.	<p>Uczeń podaje, jakie zmiany lub procesy oraz uwarunkowania charakterystyczne dla Bliskiego Wschodu doprowadziły do powstania pierwszych cywilizacji, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w wyniku rewolucji neolitycznej (X–IV/III w. p.n.e.) ludzie przeszli z koczowniczego do osiadłego trybu życia; – osiadły tryb życia wiązał się z powstaniem i rozwojem rolnictwa, udomowieniem i hodowlą zwierząt oraz powstawaniem stałych osad; – stałe osady zaczęły się z czasem przekształcać w miasta; – występowanie surowców naturalnych było warunkiem koniecznym do budowy osad czy wytwarzania przedmiotów. <p>W tym czasie na świecie istniała już cywilizacja chińska – w dolinach rzek Huang He i Jangcy. Ponadto rozwijały się pierwsze ośrodki miejskie w Dolinie Indusu. Jednak większość ówczesnych ludzi prowadziła koczowniczy tryb życia.</p>
Krok 4.	<p>Uczeń określa swoje stanowisko, używając np. sformułowań: „Uważam, że...”; „Zgadzam się z tezą, że wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób pod względem politycznym, społecznym, gospodarczym oraz kulturowym”; „Nie zgadzam się z tezą, że wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób pod względem politycznym, społecznym, gospodarczym oraz kulturowym”.</p> <p>Uczeń może również zająć niejednoznaczne stanowisko (ale – co ważne – w kroku 6. musi już konkretnie opowiedzieć się za tezą lub przeciw niej): „Uważam, że jest niezwykle trudno zająć jednoznaczne stanowisko wobec tezy, że wszystkie pierwsze cywilizacje Bliskiego Wschodu powstały i funkcjonowały w podobny sposób pod względem politycznym, społecznym, gospodarczym oraz kulturowym. Postaram się przywołać argumenty i sformułować opinię...”.</p>
Krok 5.	<p>Uczeń szczegółowo prezentuje swoje stanowisko za pomocą poprawnie merytorycznie dobranych argumentów oraz przykładów.</p> <p><u>Proponowane argumenty wraz z przykładami za tezą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwojowi cywilizacji sprzyjały położenie w dolinach wielkich rzek, rozwój rolnictwa i hodowli zwierząt, np. w Mezopotamii w dolinach Eufratu i Tygrysu, w północno-wschodniej Afryce

w dolinie Nilu, gdzie występowały żyzne gleby i naturalny system nawadniania w postaci wylewów rzek (aspekt gospodarczy);

- budowanie systemów irygacyjnych i ich konserwacja – czyszczenie z zalegającego mułu, utrzymanie ich drożności, naprawa – doprowadziły do wykształcenia się grupy koordynującej tego typu prace w osadzie; z upływem lat ta grupa przekształciła się w administrację, np. w cywilizacji Sumerów i kolejnych państwach w Mezopotamii, a także w Egipcie (aspekt gospodarczo-polityczny);
- władza administracji nie ograniczała się już wyłącznie do jednego siedliska, ale rozprzestrzeniała się na kolejne; dało to początek miastom-państwom na obszarze Żywnego Półksiężycu, np. miastom-państwom Sumeru, królestwa Akadu, królestwa Babilonu; podobne przemiany następowały w Egipcie, chociaż tam pierwszymi organizmami państwowymi były nie miasta-państwa, ale dwa państwa: Górny i Dolny Egipt (aspekt polityczny);
- miasta stawały się głównymi ośrodkami rzemiosła, handlu i władzy, np. Babilon Sumerów, a następnie w imperium starobabilońskim, Akad w królestwie Akadu i imperium akadyjskim Sargona I, Aszur i Niniwa w królestwie asyryjskim / imperium asyryjskim, Memfis w Egipcie (aspekt gospodarczo-polityczny);
- rozwijanie dalekosiężnego handlu wpływało na intensywny rozwój gospodarczy, polityczny i kulturowy poszczególnych cywilizacji; rozwój szlaków handlowych na wielkich rzekach: Nilu, Eufracie, Tygrysie; wynalezienie koła przez Sumerów usprawniło handel na lądzie (aspekty gospodarczy, polityczny i kulturowy);
- w związku z rozbudową systemów irygacyjnych oraz rozwojem rolnictwa (powstawaniem nadwyżek w produkcji rolnej i hodowlanej) wykształcił się podział zajęć w społeczeństwie oraz hierarchiczny podział społeczeństwa na warstwy: z warstwą przywódczą na czele (złożoną z monarchy, arystokracji, wyższych urzędników oraz kapłanów), warstwą ludzi wolnych (mocno zróżnicowaną pod względem majątkowym i społecznym, do której należeli kupcy, rzemieślnicy i chłopi) oraz niewolnikami, czyli najmniej liczną grupą ludzi, którzy najczęściej wywodzili się z jeńców wojennych (aspekt społeczny);
- wszystkie pierwsze ośrodki władzy (poza Sumerami) prowadziły podboje, dążąc do stworzenia imperium: królestwo akadyjskie Sargona I (ok. 2250 r. p.n.e. Sargon I Wielki, król Akadu, zjednoczył Mezopotamię po złamaniu oporu mieszkańców głównych miast Sumerów), imperium starobabilońskie (podboje za panowania Hammurabiego w XVIII w. p.n.e.), imperium asyryjskie (podboje od XIV do XII w. p.n.e., rządy Sargona II w VIII w. p.n.e.), również Egipt faraonów – zjednoczenie Górnego i Dolnego Egiptu za panowania Narmera pod koniec IV tysiąclecia p.n.e. (aspekt polityczny);
- wykształcił się politeistyczny system wierzeń: ważna rola kapłanów, rozbudowana mitologia, synkretyzm religijny, wpływ wiary na życie codzienne ludności (aspekt kulturowy);
- następował proces osadzania władzy w religii: władcy propagowali przekonanie, że ich władza pochodzi od bogów i że nadane im zostało prawo rządzenia: np. Sargon I – król Akadu oraz władca imperium akadyjskiego – uważał się za wybranego przez bogów, aby ustanowić sprawiedliwość na Ziemi, a idea ta znalazła odzwierciedlenie w przyjętym przez niego tytule: „król świata”; Hammurabi (władca imperium starobabilońskiego) podobnie jak Sargon I uważał się za wybranego przez bogów, aby ustanowić sprawiedliwość na Ziemi, i przyjął tytuł „króla czterech stron świata”; w Egipcie faraon był utożsamiany z bóstwem (jako syn boga); władcy pełnili często funkcje religijne, np. kapłanów, jak faraonowie w Egipcie (aspekty kulturowy i polityczny);
- powstało pismo: klinowe w Mezopotamii, hieroglify w Egipcie; spisywano prawa, np. kodeks Hammurabiego, XVIII w. p.n.e., prowadzono zapisy inwentarzowe zarówno w Mezopotamii, jak i Egipcie, powstawały teksty religijne w Egipcie, np. Księgi umarłych, oraz pierwsze dzieła literackie w Mezopotamii, np. *Epos o Gilgameszu* (aspekt kulturowy);
- wznoszono monumentalne budowle służące podkreśleniu rangi władzy oraz religii: np. zigguraty w miastach-państwach w Mezopotamii, świątynie, np. w Abu Simbel w Egipcie, piramidy (wielkie grobowce) w Egipcie, mury obronne okalające miasta, np. w Babilonie, pałace, np. w Nimrud, Niniwie, Chorsabadzie (aspekt kulturowy).

	<p><u>Proponowane argumenty wraz z przykładami przeciwko tezie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Sumerowie nie zorganizowali scentralizowanego państwa, lecz wiele miast-państw; natomiast państwa starobabilońskie, asyryjskie, akadyjskie czy Egipt utworzyły scentralizowane, wieloetniczne organizmy, z jednym zwierzchnim władcą; trzeba jednak pamiętać, że również państwo starobabilońskie przez większość czasu swojego istnienia było miastem-państwem, a dopiero jego władcy (Hammurabiemu) udało się narzucić dominację innym miastom-państwom Mezopotamii i stworzyć scentralizowane państwo; podobnie było z imperium asyryjskim oraz imperium nowobabilońskim; państwo egipskie także powstało z połączenia Górnego i Dolnego Egiptu (aspekt polityczny); – w Mezopotamii rozwijały się miasta-państwa (Sumerowie, imperia akadyjskie, starobabilońskie, asyryjskie), w Egipcie zaś miast-państw nie było (aspekt gospodarczo-polityczny); – wykształcenie się pisma miało różną genezę: Sumerowie traktowali je jako narzędzie pomocne do utrwalania informacji (wobec zawodności pamięci) np. o wielkości plonów, stanie inwentarza, z czasem było również używane do sporządzania kontraktów handlowych; w państwie starobabilońskim spisywano kodyfikacje prawa; w Egipcie zaś pismo służyło celom religijnym – spisywano teksty sakralne oraz dokumenty państwowe (aspekt społeczno-gospodarczy); – zauważalne są różnice w rozwoju religii: na terenie Mezopotamii władca był najwyższym kapłanem; w systemie religijnym funkcjonował rozbudowany panteon bogów, następowały zmiany w hierarchii bóstw w zależności od aktualnej sytuacji politycznej – za czasów imperium starobabilońskiego najważniejszym bogiem był Marduk, w okresie imperium asyryjskiego – Aszur; w Egipcie faraona traktowano jako syna boga; faraon pełnił także funkcję najwyższego kapłana; w wierzeniach ważne było życie pozagrobowe – stąd tradycja mumifikacji i budowa piramid; Egipcjanie dodawali nowych bogów do panteonu, jednak najważniejsi w hierarchii przez tysiąclecia pozostawali ci sami: Re / Ra, Amon-Ra (aspekt kulturowy); – różnice występowały w organizowaniu państwowości: Sumerowie nie prowadzili podbojów i nie dążyli do stworzenia imperium, natomiast w pozostałych pierwszych cywilizacjach Bliskiego Wschodu była widoczna tendencja do tworzenia imperiów na drodze podbojów i centralizacji władzy (aspekt polityczny); – można dostrzec różnice w trwałości imperiów: Egipt został podbity dopiero w IV w. p.n.e. przez Aleksandra Macedońskiego, przetrwał więc prawie 4 tysiąclecia, natomiast cywilizacje z terenów Mezopotamii nie były trwałymi organizmami; w pierwszych tysiącleciach państwowości egipskiej państwa na terenie Mezopotamii powstawały i upadały, często jedne wchłaniały drugie: Sumer (podobnie jak Egipt powstał w IV tysiącleciu p.n.e.), następnie imperia akadyjskie (III tysiąclecie p.n.e.), starobabilońskie (II tysiąclecie p.n.e.), asyryjskie (II/I tysiąclecie p.n.e.); w I tysiącleciu p.n.e. w dolinach Eufratu i Tygrysu powstało państwo nowobabilońskie, w końcu podbite przez imperium perskie, które podobnie jak Egipt podporządkował sobie Aleksander Macedoński (aspekt polityczny).
Krok 6.	<p>Uczeń podsumowuje swoją wypowiedź, decydując, które argumenty są ważniejsze, a które mniej ważne, dostrzega zachodzące między nimi korelacje i wyraźnie wskazuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Dodatkowo podsumowanie posłuży ostatecznemu opowiedzeniu się za tezą lub przeciw niej.</p>
Krok 7. Wypracowanie	<p>Uczeń tworzy wypowiedź z wykorzystaniem wiedzy historycznej w sposób funkcjonalny w odniesieniu do wskazanych w temacie aspektów – przytacza bogatą argumentację popartą poprawnie dobranymi przykładami.</p> <p>Praca powinna być merytoryczna (dotyczyć tematu), spójna (zawarte w niej informacje powinny być logicznie powiązane) oraz zawierać minimum 300 słów.</p>